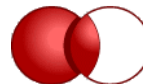

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-03, 013-03/07

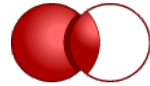
**IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
na dan 31.12.2006. godine**

**ŠUMSKOG GOSPODARSKOG DRUŠTVA “HERCEGBOSANSKE ŠUME” D.O.O.
KUPRES**

Sarajevo, srpanj 2007. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**SKUPŠTINI HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE
VLADI HERCEGBOSANSKE ŽUPANIJE
MINISTARSTVU POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA HERCEGBOSANSKE
ŽUPANIJE
NADZORNOM ODBORU PODUZEĆA "HERCEGBOSANSKE ŠUME" D.O.O. KUPRES
DIREKTORU PODUZEĆA "HERCEGBOSANSKE ŠUME" D.O.O. KUPRES**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilance stanja Šumskog gospodarskog društva "Hercegbosanske šume" d.o.o. Kupres na dan 31.12.2006. godine, te s njim povezane Bilance uspjeha, Izvješća o novčanim tijekovima i Izvješća o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Odgovornost za ova izvješća snosi menadžment Društva. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o financijskim izvješćima, na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, sukladno Zakonu o reviziji institucija u FBiH ("Službene novine FBiH", br.22/06), IFAC i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u financijskim izvješćima značajnih pogrešaka kao i jesu li financijske transakcije izvršene sukladno propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u financijskim izvješćima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije financijskih izvješća kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Provedenom revizijom utvrdili smo:
  - Da Uprava Društva u postupcima nabave nije postigla najefikasniji način korištenja javnih sredstava jer revidirane nabave nisu provedene sukladno Zakonu o javnim nabavkama. Utvrđeni su propusti kao što su: nepostojanje internog provedbenog akta, Plana nabavki, nije sačinjavana tenderska dokumentacija, nisu objavljeni kriteriji za odabir, nisu sačinjavani Zapisnici o otvaranju i procjeni ponuda, zaključivani su ugovori bez iskazane vrijednosti (zbog čega ne možemo kvantificirati vrijednost istaknutih nabava). Posljedica neprovođenja procedura sukladno propisima može značiti da su utrošena veća sredstva u odnosu na ona koja bi se potrošila uz osiguranje pravične i aktivne konkurencije, jednakog tretmana, nediskriminacije i transparentnosti između svih učesnika u procesu javne nabave, što je šire pojašnjeno u točki 5.7 Izvješća.
  - Da je Društvo vršilo prodaju drvnih sortimenata (po osnovu koje je ostvarilo prihod u ukupnom iznosu od 29.997.020 KM), bez utvrđenih procedura prodaje i ekonomski utvrđenih cijena, što je za posljedicu imalo zaključivanje ugovora sa odloženim i obročnim rokovima plaćanja. Navedeno je rezultiralo značajnim iznosom tražbina sa 31.12.2006. godine u iznosu od 16.393.818 KM, što je smanjilo priliv ekonomske koristi za Društvo, kao što je šire pojašnjeno u točki 5.4 Izvješća.
  - Da je u 2006. godini Uprava odobrila i isplatila mimo kriterija uposlenim ukupno 607 tisuća KM stimulacija ili 13,9% od ukupno isplaćenih neto plaća, što je povećalo troškove poslovanja. Prema Pravilniku o plaćama i ostalim primanjima uposlenika, na nivou organizacijskih jedinica, stimulatívni dio plaće se utvrđuje na osnovu kriterija: ostvarenja

fizičkog plana proizvodnje i ostvarenja finansijskog plana i kreće se u rasponu od -20% do +20% od osnovne plaće zaposlenika. Utvrdili smo da se kolektivne stimulacije nisu određivale na ovaj način, već je Direktor za svaki mjesec donosio Odluku o visini stimulativnog dijela plaće po organizacijskim jedinicama bez obrazloženja danih procenata kao što se i za individualne stimulacije nisu donosila pojedinačna rješenja niti ima pisanog obrazloženja za date stimulacije, što je šire pojašnjeno u točki 5.6. Izvješća.

- Da je Društvo isplatilo 23.198 KM donacija suprotno Zakonu o javnim poduzećima, što je šire pojašnjeno u točki 5.6.2. Izvješća.
  - Društvo je u 2006. godini uplatilo u korist računa Županije, na ime razvoja nerazvijenih dijelova općine (2% od ostvarenog prihoda) 524.828 KM, iako se prema članku 62. Zakona o šumama ova sredstva izdvajaju iz Proračuna županija. Uprava navedene isplate obrazlaže obaveznim prema Županijskom zakonu iz 1998. godine, koji nije usklađen sa federalnim Zakonom o šumama, što je šire pojašnjeno u točki 5.1. Izvješća.
  - Da Elaborat Središnje popisne komisije ne predstavlja pouzdan temelj da je izvršeno usuglašenje stanja po popisu i knjigovodstvenog stanja sa 31.12.2006. godine, tako da se iz njega ne može vidjeti sa kolikom imovinom Društvo raspolaže, što je šire pojašnjeno u točki 5.8. Izvješća.
4. Po našem mišljenju, zbog efekata navedenih u točki 3., finansijska izvješća Šumskog gospodarskog društva «Hercegbosanske šume» d.o.o. Kupres, ne daju istinit i fer pregled u svim značajnim aspektima o položaju i finansijskim rezultatima poslovanja za godinu koja je završila sa 31.12.2006. godine.
5. Skrećemo pažnju i na slijedeće:
- Da nisu plaćeni doprinosi iz plaća, doprinosi na plaće i kamate u iznosu od 1.165.115 KM, a odnose se na obveze (za obračunate doprinose na manju osnovicu u odnosu na stvarno isplaćene neto plaće) u periodu od 01.01.1998.-31.12.1999. godine. Knjigovodstveno evidentiranje je izvršeno u 2000. godini na osnovu Zapisnika Porezne uprave o vršenju kontroli ispravnosti obračuna i uplate navedenih poreza i doprinosa. Pored nepoštivanja propisa o obračunu i isplati doprinosa, čime su oštećeni fondovi kojima su se isti trebali uplatiti, umanjena su i prava uposlenih prilikom odlaska u penziju. Istovremeno nepravilno je u knjigovodstvenim evidencijama klasificirana ova obveza jer je povećana imovina Društva, što je šire pojašnjeno u točki 5.8.
  - Da nije uspostavljen odgovarajući sustav internih kontrola, koji bi bio sposoban da obezbijedi nadzor i potpunu kontrolu nad tražbinama, što je šire pojašnjeno u točki 5.5. Izvješća.
  - Da ne postoje procedure, smjernice i naputci, kojima bi se uredio proces planiranja poslovanja, što je šire pojašnjeno u točki 5.3. Izvješća.

Zamjenik Generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl ecc.

Generalni revizor
Mr.sc. Ibrahim Okanović, dipl.ecc.

BILANCA STANJA

Opis	31.12.2006.	31.12.2005. (nerevidirano)
<i>a) Dugoročna imovina</i>	<i>31.059.367</i>	<i>32.379.427</i>
Stalna nematerijalna sredstva	36.419	100.038
Građevinski objekti	28.306.814	28.341.681
Postrojenja i oprema, alati, uredski namještaj, transportna sredstva	1.072.488	981.670
Nekretnine, postrojenja i oprema u prip.	72.062	1.261.269
Ostala stalna materijalna sredstva	43.011	43.011
Dani zajmovi, depoziti i kaucije	287.772	323.979
Dugoročna razgraničenja	1.240.801	1.327.779
<i>b) Kratkoročna imovina</i>	<i>19.212.202</i>	<i>19.308.003</i>
Zalihe	1.416.196	2.081.246
Kratkoročna potraživanja od prodaje	16.393.818	16.926.370
Druga kratkoročna potraživanja	71.715	80.463
Novac i novčani ekvivalenti	1.330.473	219.924
U K U P N O A K T I V A (a+b)	50.271.569	51.687.430
Vanbilančna evidencija	-	-
<i>a) Kapital</i>	<i>45.509.751</i>	<i>45.089.361</i>
Upisani osnovni kapital	43.665.192	43.665.192
Akumulirana dobit	1.844.559	1.424.169
<i>b) Dugoročne obveze</i>	<i>1.779.012</i>	<i>2.140.204</i>
Dugoročne finansijske obveze	392.975	908.781
Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	1.386.037	1.231.423
<i>c) Kratkoročne obveze</i>	<i>2.982.805</i>	<i>4.457.865</i>
Kratkoročne finansijske obveze	257.880	-
Obveze prema dobavljačima	2.724.925	4.457.865
U K U P N O P A S I V A (a+b+c)	50.271.569	51.687.430
Vanbilančna evidencija	-	-

BILANCA USPJEHA		
Opis	2006.	2005.
		(nerevidirano)
Prihodi od prodaje	29.997.021	21.390.714
Troškovi prodaje	20.323.470	16.624.224
Troškovi uprave i administracije	3.947.009	3.446.357
Drugi operativni rashodi	37.259	254.933
Dobit od redovne aktivnosti	5.689.283	1.065.201
Drugi finansijski prihodi	11.077	3.362
Rashodi od kamata i tečajnih razlika	66.169	85.343
Gubitak od financiranja	-55.092	-81.981
Prihodi od ostalih aktivnosti	911.906	2.471.064
Rashodi od ostalih aktivnosti	5.945.540	2.074.128
Gubitak od ostalih aktivnosti	-5.033.634	396.936
Dobit	600.557	1.380.157
Porez na dobit	180.167	414.047
Rezultat perioda	420.390	966.110
Neto dobitak za razdoblje	420.390	966.110

IZVJEŠĆE O NOVČANIM TIJEKOVIMA NA DAN 31.12.2006.GODINE

Opis	31.12.2006.godine
A.Gotovinski tok iz poslovnih aktivnosti	
1 Neto dobit	420.390
2 Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	2.378.534
3 Svega 2 do 3	2.378.534
4 Smanjenje (povećanje) zaliha	665.048
5 Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	532.552
6 Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	8.748
7 Smanjenje (povećanje) aktivnih vremenskih razgraničenja	86.978
8 Povećanje (smanjenje) obveza prema dobavljačima	(682.945)
9 Povećanje (smanjenje) drugih obveza	(1.049.994)
10 Povećanje (smanjenje) pasivnih vremenskih razgraničenja	154.614
11 Svega 3 do 10	(284.998)
12 A.Netto novčani tok od poslovnih aktivnosti (1+3+11)	2.513.925
13 Novčani tok od ulagačkih aktivnosti	
14 Nabavka (prodaja) stalnih nematerijalnih sredstava	63.619
15 Nabavka (prodaja) materijalnih sredstava	(1.245.277)
16 Dati zajmovi (povrat zajmova) drugim pravnim licima	36.207
17 B.Netto novčani tok od ulagačkih aktivnosti (14 do 16)	(1.145.451)
18 Novčani tok od finansijskih aktivnosti	
19 Povrat pozajmljenih sredstava	(257.926)
20 C.Netto novčani tok od finansijskih aktivnosti (19)	(257.926)
21 Neto povećanje (smanjenje) novca na rač.i u blagajni (A+B+C)	1.110.548
22 Početno stanje gotovine na računu i blagajni	219.924
23 Konačno stanje gotovine na računi i blagajni	1.330.473
24 Neto povećanje gotovine na računu i u blagajni (23-22)	1.110.548

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2006. GODINU

OPIS	Upisani vlasnički kapital	Akumulirani dobit/gubitak	Ukupno	Dio koji pripada vlasnicima kapitala
Stanje na dan 01.01.2005 godine	43.665.192	458.059	44.123.251	44.123.251
Neto dobit (gubitak) perioda		966.110	966.110	966.110
Stanje na dan 01.01.2006. godine	43.665.192	1.424.169	45.089.361	45.089.361
Ponovno iskazano stanje 01.01.2006	43.665.192	1.424.169	45.089.361	45.089.361
Neto dobit perioda		420.390	420.390	420.390
Stanje na dan 31.12.2006. godine	43.665.192	1.844.559	45.509.751	45.509.751

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA
ŠGD «HERCEGBOSANSKE ŠUME» D.O.O KUPRES
ZA 2006. GODINU

1. UVOD

„Hercegbosanske šume“ d.o.o. Kupres je (u daljem tekstu Društvo) formirano na temelju Odluke o osnivanju Javnog poduzeća »Hercegbosanske šume« broj 01-4-21/98 od 16. travnja 1998. godine i Odluke o osnivanju Šumsko gospodarskog društva »Hercegbosanske šume« društvo s ograničenom odgovornošću broj 01-02-138/2003 od 6. listopada 2003. godine.

Društvo je upisano u registar društava Županijskog suda u Livnu Rješenjem broj U/I-133/98 od 04.05.1998. godine sa izmjenama upisa broj U/I-87/2004 od 19. srpnja 2004. godine.

Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju društva broj 01-02-92-2/05 od 14. prosinca 2005. godine Skupštine Hercegbosanske županije (osnivača Društva), poslove Skupštine Društva obnaša Vlada Hercegbosanske županije.

Firma Društva glasi: Šumsko gospodarsko društvo »Hercegbosanske šume« d.o.o. Kupres.

Društvo je pravno lice koje samostalno obavlja djelatnost upisanu u sudski registar radi stjecanja dobiti.

Društvo gospodari šumama, na 6 šumsko-gospodarskih područja: u Bosanskom Grahovu, Drvaru, Glamoču, Kupresu, Livnu i Tomislavgradu.

Ukupna površina na kojima Društvo gospodari iznosi 284.164,38 hektara. Osnovni kapital je 43.665.192 KM, a u poslovnim knjigama se ne iskazuje vrijednost šuma kojima se gospodari.

Društvo je shodno Zakonu o računovodstvu i reviziji u FBiH, obvezno da vrši izvješćivanje po Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Na dan 31.12 2006. godine, bilo je 497 zaposlenih u Društvu.

Sjedište Društva je u Kupresu, Splitska b.b.

2. REZIME

Prema podacima Federalne uprave za šume i šumska zemljišta, šume u FBiH se prostiru na površini od 1.560.619 hektara, od čega je u državnom vlasništvu 1.283.315 hektara ili 82,23 %, a u privatnom vlasništvu i vlasništvu drugih pravnih lica 277.304 hektara ili 17,77%. Navedeni podaci ne uključuju uzurpirane površine za koje je potrebno provoditi postupak utvrđivanja vlasništva.

Društvu je povjereno gospodarenje šumama u administrativnim granicama Hercegbosanske županije, što obuhvata površinu od 284.164,38 hektara ili 22,1% ukupnih državnih šuma.

Društvo je u 2006. godini proizvelo drva i drvnih sortimenata u količini od 518.311 m³ neto drvne mase, a planiralo proizvesti 409.120 m³.

Ostvaren je ukupan prihod od 30,9 miliona KM i dobit u iznosu od 600 tisuća KM. Cjenovnik je donio Upravni odbor uz suglasnost Vlade Hercegbosanske županije. Revizijom procesa prodaje i relevantnih finansijskih pokazatelja, konstatiramo da je potrebno donijeti politike vezane za prodaju drvnih sortimenata pod čim podrazumijevamo način prodaje i zaključivanja ugovora, ali i utvrđivanje cijena koje u 2006. godini nisu bile odraz tržišta jer zbog slabosti ovog procesa nisu postignute očekivane ekonomske koristi za Društvo.

Revizijom finansijskih izvješća identificirali smo područja u kojima je neophodno poduzimanje potrebnih radnji od strane Uprave, ali i organa upravljanja sa svrhom usuglašavanja poslovanja sa propisima, bilo finansijskim koji se odnose na prezentaciju finansijskih izvješća, bilo propisa iz oblasti šumarske djelatnosti.

Najzračniji su:

-u 2006. godini nije poštovan Zakon o javnim nabavkama BiH, a revizijom ovog procesa uočili smo veći niz propusta (nepostojanje provedbenog akta, Plana nabavki, nije sačinjavana tenderska dokumentacija, nisu objavljeni kriteriji za odabir, nisu sačinjavani Zapisnici o otvaranju i procjeni ponuda, zaključivani su ugovori bez iskazane vrijednosti).

-da se u Društvu isplaćuju kolektivne i individualne stimulacije koje su u 2006. godini iznosile 607 tisuća KM ili 13,9% od ukupno isplaćenih neto plaća. Navedene stimulacije nisu isplaćivane prema kriterijima utvrđenim Pravilnikom o plaćama i ostalim primanjima zaposlenika.

-da je u bilanci iskazana imovina-redovne tražbine od kupaca u iznosu od 16,3 miliona KM i sumnjive i sporne tražbine u iznosu od 8,6 miliona KM za što Uprava nema odgovarajuću procjenu izvjesnosti naplate niti instrumenata za naplatu (garancije). U redovnim tražbinama ima 2,5 miliona KM tražbina starijih od godinu dana.

-da Uprava nije poduzela aktivnosti na naplati pozajmica (16.385 KM) danih u 2002. godini.

-da je u revidiranoj godini isplaćeno 23.198 KM donacija, a što je nedopuštena aktivnost prema Zakonu o javnim poduzećima.

Društvo nema značajnijih zaduživanja i redovno izmiruje obveze po dugoročnim kreditima koje na dan 31.12.2006. godine iznose 650,9 tisuća KM.

Društvo je djelomično uskladilo svoje poslovanje sa Zakonom o šumama (donesene su šumskogospodarske osnove, izvedbeni projekti sa Registrom) a ne izdvajaju se sredstva za jednostavnu i proširenu biološku reprodukciju. Kompletno usuglašavanje poslovanja biti će moguće kada budu ispunjeni zakonski zahtjevi navedeni u Zakonu o šumama. Tu prije svega mislimo na usvajanje opće politike u Federaciji BiH, kao i djelovanje i formiranje županijskih uprava sukladno Zakonom.

Društvo je uskladilo svoj status prema Zakonu o javnim poduzećima, donijelo potrebna akta i formiralo organe Društva, ali je to učinjeno sa zakašnjenjem od više od 1 godine, što je uzrokovalo teškoće u upravljanju i rukovođenju.

Društvo nema uređen sustav planiranja jer ne postoje smjernice i naputci za proces planiranja, a Plan poslovanja nije sveobuhvatan. Trogodišnji Plan poslovanja je donesen u 2007. godini. U segmentu

izvješćivanja uočili smo slabosti jer u Izvješću o poslovanju nije dat usporedni pregled planiranih i ostvarenih financijskih pokazatelja.

Društvo nema izgrađen sustav kontrola kroz internu regulativu, tako da područja koja smo istakli neusuglašenim sa propisima, ukazuju na potrebu uspostavljanja internih kontrola u tim procesima i dosljedne primjene.

3. CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije financijskih izvješća je, da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li financijska izvješća pripremljena, u svakom značajnom pogledu, sukladno važećoj zakonskoj regulativi.

Veću značajnost smo dali procesima koji su ocijenjeni kao značajni za objavljena izvješća i sukladnosti poslovanja sa primjenjivim propisima. Obuhvaćeni su procesi: prodaje drvnih sortimenata i priznavanje prihoda, izbor dobavljača, značajne bilančne pozicije stalnih sredstava, tražbina, obveze, troškovi radne snage i ostali rashodi i proces planiranja, a putem kojih je menadžment trebao osigurati da se poslovanje odvija sukladno postavljenim ciljevima i propisima kao i da financijska izvješća daju pouzdane i točne informacije.

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad. U revidiranim procesima mogu postojati i drugi propusti koje mi nismo otkrili. Menadžment je zadužen da uspostavi sustav internih kontrola i da nadzire isti čime će se na najbolji način osigurati poslovanje uz poštivanje zakonskih i drugih propisa.

4. PRETHODNE REVIZIJE

Revizija Društva provodi se drugi put od strane Ureda za reviziju institucija u FBiH. Predmet ove revizije su bila financijska izvješća Društva za 2006. godinu, izvršene financijske transakcije iskazane u tim izvješćima, te procjena sukladnosti sa zakonskim propisima. Reviziju financijskih izvještaja nije provodila druga revizorska kuća.

4.1. Postupanje po preporukama Ureda

U Izvješću o reviziji financijskih izvješća za 2002. godinu su date preporuke menadžmentu od strane našeg Ureda za otklanjanje nedostataka navedenih u istom. Na osnovu provedene revizije utvrdili smo da Društvo je i pored danih preporuka u prethodnom Izvješću i u 2006. godini vršilo prodaju drva i drvnih sortimenata bez uređenih procedura prodaje i ekonomski utvrđenih cijena, da nema Pravilnika o računovodstvu i računovodstvenih politika, da postoji značajan iznos nenaplaćenih tražbina i ispravljenih tražbina na teret rezultata poslovanja, da postoje nedosljednosti u provedbi Zakona o javnim nabavkama BiH, da je isplaćen značajan iznos stimulacija u okviru isplaćenih plaća i da ne postoje pravila kojima se uređuje način i visina određenih troškova.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1. Usklađenost poslovanja sa Zakonom o šumama

Zakon o šumama (u daljem tekstu Zakon) je donesen u 2002. godini. Ovim Zakonom uređuje se očuvanje i zaštita šuma, jačanje njihovih ekoloških funkcija, planiranje u šumarstvu i upravljanje šumama, ekonomske funkcije, financiranje obnove i unapređivanje šuma na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, nadzor nad provođenjem zakona, kaznena i druga pitanja vezana za upravljanje šumama.

Prema Zakonu o šumama, državne šume su vlasništvo Federacije BiH, a u ostvarivanju prava po osnovu vlasništva, Federaciju BiH zastupa Federalno ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i

vodoprivrede u daljem tekstu (Ministarstvo). Šumama i šumskim zemljištem upravlja Federalna uprava i kantonalne uprave, a gospodarenje je u nadležnosti županijskih šumsko gospodarskih društava.

Obveze Društva prema Zakonu se odnose na uređenje upravljanja i gospodarenja šumama, što obuhvata očuvanje i zaštitu šuma i njihovih funkcija, opću politiku šumarstva i politiku gospodarenja, osnivanje šumarskih institucija, financiranje i nadzor.

Provedenom revizijom implementacije Zakona o šumama, utvrdili smo slijedeće:

- Nije usvojen Šumarski program Federacije BiH, koji definiše opću politiku šumarstva i politiku gospodarenja sa divljači za područje Federacije BiH. Za izradu i pripremu ovog programa odgovorno je Federalno ministarstvo. Program se sastoji iz dva dijela: opći dio koji usvaja Parlament FBiH i izvedbeni dio, koji usvaja Vlada FBiH. Za pripremu Nacrta ovog programa zadužena je Federalna uprava za šumarstvo koja bi trebala dobiti podatke od županijskih uprava za šumarstvo. Županijske uprave za šumarstvo nisu formirane u svim županijama, a tamo gdje jesu, poslovanje istih nije u potpunosti sukladno Zakonu o šumama. Rok za formiranje Federalne i županijskih uprava je šest mjeseci od momenta stupanja na snagu Zakona. Posljedica je da FBiH nema opće politike i načina realizacije iste kako je to predvidio Zakon, što znači da nisu stvorene pretpostavke za uspješno upravljanje i gospodarenje šumama.
- Prema članku 54. Zakona o šumama, Šumska uprava Hercegbosanske županije, je bila dužna obezbijediti neposrednu zaštitu šuma-čuvanje šuma od bespravnog prisvajanja i korištenja putem organizirane čuvarske službe po određenim čuvarskim reonima, što nije učinjeno. Sada su čuvari uposlenici gospodarskog društva koji bi trebali štiti šume od bespravnog korištenja šuma od svih. Posljedica neuspostavljanja čuvarske službe na način kako to propisuje Zakon, znači pored ostalog da nije razdvojena funkcija upravljanja i gospodarenja šumama.

U pogledu ispunjenja zakonskih obveza šumskog gospodarskog društva revizijom je utvrđeno da je Društvo donijelo šumskogospodarske osnove za šumarije u: Bosanskom Grahovu, Drvaru, Glamoču, Kupresu, Livnu i Tomislavgradu. Za sve šumskogospodarske osnove su izdate suglasnosti nadležnog ministarstva, a na osnovu mišljenja stručne komisije spomenutog ministarstva i mišljenja Županijske uprave za šumarstvo.

Sukladno članku 22. Zakona o šumama, Društvo je donijelo projekte za realizaciju odredaba šumskogospodarske osnove, pri čemu vodi Registar izrađenih i donesenih projekata za izvođenje sa svim propisanim evidencijama.

- **Društvo je otvorilo poseban račun za biološku reprodukciju, ali nije vršilo izdvajanje sredstava na navedeni račun, što se izričito zahtijeva člankom 26. Zakona o šumama.** Propisano izdvajanje u visini od 15% od ostvarenog prihoda po osnovu prodaje drvnih sortimenata se prati na način da se vode evidencije o tome koliko je uloženo u šume prema Zakonu o šumama. Pored zakonske neusuglašenosti načina rada, na ovaj način otežana je namjenska kontrola ovih sredstava, za koju je propisima zadužena federalna i županijska šumarska inspekcija.
- **Društvo, ne izdvaja Zakonom propisana sredstva za proširenu reprodukciju po stopi od 3% od propisane osnovice, tako da propisani iznos nije doznačen na poseban račun Proračuna Federacije i Proračuna Hercegbosanske županije. Na osnovu ostvarenog prihoda, Društvo je bilo u obvezi izdvojiti na ove račune prema ostvarenom prihodu 897.567 KM.** Prema obrazloženju odgovorne osobe, iz ovih sredstava su financirani određeni troškovi iz nadležnosti Županije, prvenstveno troškovi čuvarske službe koja je ostala u okviru Društva. Prema članku 54. Zakona o šumama, Županijska uprava je bila dužna osigurati neposrednu zaštitu šuma putem organizirane čuvarske službe po određenim čuvarskim reonima, a što nije učinjeno.

Na osnovu prezentirane dokumentacije o pravdanju utroška sredstava za prostu i proširenu biološku reprodukciju, Društvo je utrošilo za proširenu biološku reprodukciju 1.294.744 KM, a navedeni troškovi se odnose prvenstveno na troškove sadnje (materijala i radne snage), dok su troškovi čuvanja šuma iskazani u okviru jednostavne biološke reprodukcije.

- Društvo je u 2006. godini uplatilo na ime razvoja nerazvijenih dijelova općine (2% od ostvarenog prihoda) 524.828 KM u korist računa Županije iako se prema članku 62. Zakona o šumama ova sredstva izdvajaju iz Proračuna županija. Obrazloženje za navedena plaćanja je da su ova izdvajanja regulirana Županijskim zakonom iz 1998. godine, koji nije usklađen sa federalnim Zakonom o šumama.

Preporučujemo:

Sredstva za prostu reprodukciju u visini od 15% izdvajati na poseban transakcijski račun i vršiti namjensko trošenje ovih sredstava.

Društvo treba da vrši izdvajanja za proširenu reprodukciju sukladno Zakonu o šumama i usmjerava sredstva od 3% na račune Proračuna Federacije i Proračuna Hercegbosanske županije.

Mišljenja smo da je neophodno uspostaviti rad županijske uprave za šume sukladno propisima kako bi se pored ostalog razdvojila u smislu Zakona, funkcija zaštita šuma, kontrole i spriječilo bespravno prisvajanje i korištenje šuma. Realizacija navedenog je u nadležnosti osnivača Društva.

5.2. Upravljanje i rukovođenje

Kontrolu nad poslovanjem Društva po osnovu vlasništva vrši Skupština Hercegbosanske županije, koja je ovlaštenja prenijela na Vladu Županije.

Organi upravljanja i rukovođenja Društvom su:

- Skupština koja donosi Statut,
- Nadzorni odbor koji se sastoji od 5 članova, a imenuje ga i razrješava Skupština Hercegbosanske županije i
- Uprava Društva, koju čini Direktor koji vodi i zastupa Društvo i dva izvršna direktora.

Ovim putem bi osnivač trebao imati potpunu kontrolu nad poslovnim finansijskim politikama Društva, ali i obvezu kontrole nad poslovanjem istog.

Tijekom 2006. godine održane su 3 sjednice Skupštine Društva, na kojima se pored ostalog raspravljalo o Izvješću o poslovanju Društva za 2005. godinu, usvojen je Poslovnik o radu Skupštine, imenovan je Nadzorni odbor, usvojen je Statut sukladno Zakonu o javnim poduzećima i Etički kodeks.

Skupština Društva je 03.04.2006. godine imenovala Privremeni Nadzorni odbor, čiji je mandat trajao do izbora i imenovanja Nadzornog odbora. Privremeni Nadzorni odbor je održao 2 sjednice na kojima je usvojio Poslovnik o radu, utvrdio Statut i Etički kodeks i dao ovlaštenja direktoru za plaćanje duga prema povjeriteljima plaćanjem trećoj osobi, za prebijanje dugova ugovorom o prijebiju i prebijanju dugova o višestranom prijebiju.

Skupština Društva je 09.08.2006. godine imenovala Nadzorni odbor, koji je tijekom 2006. godine održao 3 sjednice na kojima je usvojen Plan poslovanja za 2006. godinu, razmatran i usvojen je prijedlog Trogodišnjeg plana poslovanja, predloženi su kandidati Skupštini za imenovanje Odbora za reviziju.

Direktor Društva imenovan je Odlukom Upravnog odbora od 14.09.2004. godine, na koju je Vlada Hercegbosanske županije dala suglasnost.

Skupština Društva je 02.03.2007. godine na prijedlog Nadzornog odbora imenovala Odbor za reviziju.

Iz navedenog se vidi da je Društvo uskladilo poslovanje sa Zakonom o javnim poduzećima, ali sa znatnim zakašnjenjem od više od godinu dana od stupanja na snagu Zakona o javnim poduzećima.

Naime, Statut Društva i Etički kodeks su doneseni 09.08.2006. godine prema Zakonu o javnim poduzećima. Do tada je na snazi bio Statut iz travnja 2005. godine, koji nije bio usklađen sa navedenim Zakonom jer nije propisao organe Društva predviđene Zakonom, a tim Statutom nisu bila predviđena ni ograničenja Upravi prilikom zaključivanja ugovora. Nadalje, u 2006. godini nije bila formirana Uprava (nisu imenovana 2 izvršna direktora).

Revizijom je utvrđeno da je tijekom 2006. godine zaključen veći dio ugovora vrijednosti od 50.000 KM (za prodaju drva i drvnih sortimenata, za sječu i izvlačenje, za izvlake i sanaciju šumskih putova) koji je potpisivao Direktor, a da ni u jednom slučaju nije tražena suglasnost Upravnog odnosno Nadzornog odbora.

Nadzorni odbor je donosio odluke o ovlaštenju direktora za prebijanje dugova ugovorom o prijeboju i po tom osnovu je izvršeno finansijskih transakcija u vrijednosti od 6.479.964 KM. Navedeni prijeboji su zaključivani sa povjeriteljima Društva, koji su ujedno i dužnici, a na temelju prodaje drvnih sortimenata.

Nije ispunjena ni odredba članka 41 Zakona o javnim poduzećima po kojem se za zaključenje ugovora o raspolaganju sa ukupnom vrijednošću većom od 10.000 KM, zahtijeva potpis direktora i odgovornog člana Uprave.

Preporučujemo:

Uskladiti u potpunosti poslovanje sa Zakonom o javnim poduzećima, imenovati Upravu, donijeti potrebna akta (pravilnike) i striktno se pridržavati odredbi Zakona i Statuta, kojima se regulira pravo raspolaganja i potpisivanja ugovora.

5.3. Financijski plan, planiranje poslovnih aktivnosti i izvršenje Plana

Plan poslovanja priprema Uprava Društva, a usvaja Nadzorni odbor. **Plan poslovanja Društva za 2006. godinu usvojen je tek 17.10.2006. godine. Očito je da Uprava i organi upravljanja ne postupaju u skladu sa zakonskim propisima, koji propisuju proces planiranja, kao instituta strateškog i operativnog djelovanja, što ukazuje na značajnu slabost u upravljanju i rukovođenju.**

Društvo nema čak ni nautci, smjernice, procedure kojima bi se uredio proces planiranja poslovanja.

Temelj za izradu Plana Društva su bile: šumskogospodarske osnove, važeće cijene drva i drvnih sortimenata i pretpostavljene tržišne mogućnosti.

Financijski pokazatelji uspješnosti poslovanja su ostvareni i planirani kao što slijedi:

	Planirano 2006.	Ostvareno 2006.	Ostvareno 2005.
Ukupni prihodi	24.477.836	30.920.003	23.865.141
Ukupni rashodi	23.404.436	30.319.447	22.484.984
Bruto dobit	1.073.400	600.556	1.380.157

Prihodi su ostvareni u odnosu na Plan sa porastom 26,3%, ali su i rashodi bili veći od Plana za 29,3%, što je rezultiralo manjom ostvarenom dobiti u odnosu na Plan za 472.844 KM.

Planom poslovanja planirana je proizvodnja (otprema) u količini od 409.120 m³ neto drvene mase, dok je ostvarenje ovog parametara iznosilo 518.311 m³ neto drvene mase ili 26,7% više od planiranog.

U Izvješću o poslovanju nisu iskazane planske kategorije finansijskih rezultata, što je značajna slabost izvješćivanja. Pošto su rashodi rasli većom stopom od prihoda, nije analitički iskazan rast troškova po pojedinim pozicijama niti postoji obrazloženje za poduzete mjere na racionalizaciji troškova.

Planom ulaganja u stalna sredstva bile su predviđene investicije u iznosu od 2.879.732 KM, ali u Izvješću o poslovanju nije dat komparativni pregled ostvarenja investicija niti uticaj na finansijsko poslovanje Društva.

U Društvu se ne planira niti prati mjesečni prikaz priliva i odliva sredstava sa preostalim raspoloživim sredstvima (cash flow) kao osnova za vođenje finansijske politike Uprave Društva. Uprava ne raspolaže sa informacijama vezanim za izvjesnost naplate tražbina i ako se radi o osnovnom izvoru pritjecanja gotovine sa značajnom vrijednošću imovine Društva, a shodno tome nema ni predviđanja u planskim dokumentima.

Trogodišnji plan poslovanja za period 2007.-2009. godina je usvojen 02.03.2007. godine od strane Skupštine Društva.

Preporučujemo:

Da se organizira planska funkcija na način da može pružati kvalitetne i cjelovite informacije kako Upravi tako i organima upravljanja sa ciljem ispunjavanja ciljeva poslovanja, praćenja planskih veličina na osnovu kojih bi se mogle poduzimati potrebne aktivnosti. Donijeti metodologiju planiranja sa jasnim instrukcijama za planiranje i utvrditi rokove za donošenje Plana.

Potrebno je da se izradi Plana pristupi realno i sveobuhvatno, sukladno Zakonu o javnim poduzećima, kako bi Plan predstavljao osnovu poslovnih aktivnosti Društva. Posebnu pažnju posvetiti izvješćivanju, koje treba da pruži potpun osvrt na poslovanje u finansijskom dijelu (prema planiranim pokazateljima), kao i temelj menadžmentu za donošenje korektivnih mjera u cilju unapređenja poslovanja.

Izvjeshće o ostvarenju investicija treba da bude integralni dio Izvjeshća o poslovanju sa detaljnijim osvrtom na efekte investicionih ulaganja i razloge neostvarenja Plana.

5.4. Prihodi

U finansijskim izvješćima 2006. godine, ukupni prihodi iskazani su u iznosu od 30.920.003 KM, što je veće u odnosu na 2005. godinu za 29,6%. Prihodi od prodaje tehničkog drveta i šumskih sortimenata iznose 29.997.020 KM i u ukupnim prihodima imaju učešće 97%.

Prihodi se priznaju onda kada postoji vjerojatnost priliva ekonomskih koristi u pravno lice i kad se te koristi mogu pouzdano izmjeriti. U 2006. godini nije bilo akta kojim bi se uredio proces prodaje, ovlaštenja, uvjeti, način prodaje i metodologija utvrđivanja cijena. Na snazi je bio Cjenik glavnih šumskih proizvoda, kojima su bile utvrđene cijene za pojedine drvene sortimente na panju i šumskoj cesti.

Odluku o usvajanju Cjenika donio je tadašnji Upravni odbor, a suglasnost na Cjenik dala je Vlada Hercegbosanske županije.

Cijene nisu određivane na bazi ukupnih troškova već je, prema izjavama odgovornih, temelj za određivanje cijena bila komparacija sa cijenama iz okruženja i prilagođavanje tržištu.

U procesu ugovaranja nije bio zastupljen sustavni niti konkurentski pristup, već se ugovaralo temeljem iskustava iz prethodnih godina i pozivani su zainteresirani kupci da iskažu potrebne količine drva i drvnih sortimenata. Kod prodaje na putu nije bilo javnog nadmetanja, a značajne količine su ugovorene i sa kupcima koji su dugovali iznose po osnovu isporuka u prethodnim godinama.

Količina drvnih sortimenata od ukupne mase 102.000 m³ (prodaja na panju) raspisana je putem Poziva za javno nadmetanje od 09.03.2006. godine, a prodano je 136.300 m³ drvene mase što iznosi 10.637.080 KM. Nije prezentiran dokument o javnom objavljivanju putem tiska. Kriteriji iz tačke VI Poziva (viša ponudena cijena za drvene sortimente, niža ponudena cijena za izvođenje radova sječe, izrade i izvoza drvnih sortimenata, iskustvo u dosadašnjem radu, broj uposlenih i povoljniji uvjeti plaćanja) nisu bili razrađeni, kako bi Komisija mogla izvršiti pravilan odabir najpovoljnijeg kupca.

Za bodovanje su korišteni kriteriji za dodjelu poslova na radovima sječe, izrade i izvoza drvnih sortimenata. Presudan faktor je u stvari bila niža cijena sječe, iako je prvenstveni cilj bio prodati drvo po većim cijenama.

U Zapisniku Povjerenstva je navedeno da su se na Natječaj prijavila 3 potencijalna kupca, koji su ponudili iste cijene za 13 vrsta drveta koji je bio predmet prodaje. Indikativno je da su prijavljeni ponuđači ponudili cijene koje su određene Cjenikom, tako da cilj nadmetanja, a i poslovni interes Poduzeća ostvariti veću ekonomsku korist na proizvodu iz osnovne djelatnosti, nije postignut.

Ugovor je zaključen sa ponuđačem (na količinu od 136.300 m³ to jest 34.300 m³ drvene mase više nego što je predviđeno u Pozivu za javno nadmetanje), koji je ponudio cijene iz Cjenika.

Revizijom ugovora koji su zaključeni sa kupcima za prodaju drvnih sortimenata na putu je utvrđeno slijedeće:

- Da su u većini ugovora utvrđeni rokovi plaćanja u roku od 30 dana od dana fakturiranja, koji se nisu poštivali;
- Nije tražena bankarska garancija za obezbjeđenje plaćanja, iako su Uprava odranije bili poznati problemi sa neredovnim plaćanjem i nenaplaćenim tražbinama kod istih. Na taj način Društvo je bilo izloženo riziku da isporuke ne budu plaćene u roku ili uopće naplaćene. Novčani prilivi sredstava su u takvoj situaciji bili izloženi volji kupaca, a ne prodavca;
- Ugovorima je bila predviđena zatezna kamata koja nije bila primijenjena niti u jednom slučaju i pored velikih zakašnjenja u plaćanju.
- Kod ugovaranja u 2006. godini sa DI „MM – Šuica“ Šuica ugovorena je količina od 16.000 m³ trupaca iako je spomenuti kupac dugovao sa 31.12.2005. godine 448.402 KM. Ugovorom je predviđeno da se obveza kupca izmiruje u 12 mjesečnih rata po 120.000 KM.
- Sa „Finvestom“ d.d. Drvar, kupcem koji je sa 31.12.2005. godine dugovao 8.981.048 KM, zaključen je ugovor o prodaji drveta na panju 136.300 m³ drvene mase i ukupno mu je fakturirano 10.637.080 KM, od čega je u 2006. godini izmirio samo 6.679.546 KM ili 63%, tako da je dug sa 31.12.2006. godine iznosio 11.490.413 KM. Spomenutim ugovorom je bilo odobreno plaćanje u 12 mjesečnih rata po 700.000 KM uz osiguranje bankovne garancije. Timu za reviziju nije prezentirana bankarska garancija.
- Iako je otpremljeno ukupno 26,7% drvene mase više od planirane i ugovorene godišnje prodaje, ni u jednom slučaju nisu sačinjavani aneksi ugovora.

Posljedica ovakvog nepovoljnog ugovaranja za Društvo je slijedeća:

- **Da je Društvo završilo poslovnu godinu sa 16,4 miliona nenaplaćenih tražbina;**
- **Da je vršilo prodaju na odgođeni rok plaćanja i na obročno plaćanje što je štetilo interesima Društva sa stanovišta vođenja finansijske politike;**

- **Da nisu tražene garancije za obezbjeđenje plaćanja što je veliki rizik za Društvo vezan za teškoće u naplati tražbina,**
- **Da nisu ostvareni značajni prihodi po osnovu finansijskih aktivnosti jer nisu obračunavane zatezne kamate sukladno ugovorima. Naime, prema analitičkoj kartici kupaca sa 31.12.2006. godine, 24 kupca dugovala su svaki od njih više od 100.000 KM, a „MM Šuica“ je dugovao 920.710 KM, a „Finvest“ čak 11.490.413 KM.**

Pored navedenog, uočili smo, prilikom testiranja kontrolnih postupaka koje koristi Uprava vezano za ispostavljene fakture o prodaji šumskih sortimenata, slabosti interne kontrole kod priznavanja prihoda na osnovu ispostavljenih faktura, jer ovaj proces nije uređen sa nosiocima odgovornosti u svakom dijelu postupka prodaje. Popratna dokumentacija uz fakturu je otpremni iskaz sječe i otpremnica, a fakture se sačinjavaju u šumariji i šalju kupcu, a ovjerava ih samo rukovodilac Šumarije bez potpisa likvidatora i rukovodioca komercijalne službe u Upravi Društva. Postupak rada se odvija po ustaljenoj višegodišnjoj praksi.

Isto tako, kao primjer slabosti interne kontrole kod prodaje i priznavanja prihoda, uočili smo odobravanja knjižnih obavijesti zbog neodgovarajuće kvalitete drveta kod knjižne obavijesti broj 20/06 koja je sačinjena na osnovu Zapisnika o preklasifikaciji drvnih sortimenata od 04.12.2006. godine. U knjižnoj obavijesti suprotno navedenom Zapisniku je bez ikakvog osnova umanjena količina od 135,53 m3 pilanskog trupca, te je kupac odobren za iznos od 7.929 KM (uključen PDV) na štetu Društva, čime su umanjeni prihodi Društva.

Prihodi od otpisanih obveza prema dobavljačima su iskazani u iznosu od 274.219 KM, dok su otpisane ostale obveze iznosile 111.153 KM. Ove obveze su oprihodovane prema Odluci Direktora Društva zbog zastarjelosti, a datiraju iz perioda 1998. – 2003. godine. Nema detaljnijeg obrazloženja za navedeno prihodovanje. Bez obzira na period i moguću zastarjelost, ukazujemo na rizik ovog otpisa jer ne postoji suglasnost povjerioca.

Prihodi od donacija su iskazani u iznosu od 403.309 KM, a odnose se najvećim dijelom na novčana sredstva u funkciji razvoja šumarstva doznačena po ugovoru od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede u iznosu od 366.000 KM. Prezentirani su zapisnici o izvršenoj kontroli od strane Federalnog ministarstva.

Od 2005. godine po Odluci Direktora, Društvo je promijenilo način iskazivanja sredstava za prostu i proširenu reprodukciju. Razlog za izmjenu politika je bio da je Društvo u petogodišnjem periodu kada je vršilo rezerviranja više ulagalo u prostu i proširenu reprodukciju nego što je Zakonom bilo predviđeno, što je dokumentirano priloženim situacijama o izvršenim ulaganjima.

Obzirom na različita tumačenja iskazivanja navedenih izdvajanja za prostu reprodukciju i prakse u ostalim šumskim privrednim društvima, do ovog momenta nismo u mogućnosti da potvrdimo opravdanost ovakvog evidentiranja i izražavamo rezervu prilikom davanja konačnog mišljenja oko ovog pitanja, te predlažemo da se obratite Komisiji za računovodstvene i revizorske standarde BiH, kojoj ćemo se i mi obratiti, jer je jedina mjerodavna sukladno Zakonu o računovodstvu i reviziji u FBiH za davanje smjernica i pojašnjenja u vezi sa standardima.

Preporučujemo:

Da Uprava i organi upravljanja usvoje pravila kojima će urediti proces prodaje zbog postizanja veće ekonomske koristi i bolje naplate tražbina. Segmentu zaključivanja ugovora posvetiti značajnu pažnju kod određivanja načina plaćanja, obezbjeđenja garancije, odobravanja popusta, reklamacija i škarta. Pojačati sustav interne kontrole u segmentu izdavanja faktura i likvidiranja istih i donijeti dijagram tijeka dokumentacije sa nosiocima odgovornosti u svakoj fazi prodaje.

Da Društvo donese vlastite procedure kojima će se urediti oblast izdvajanja i evidentiranja sredstava za prostu reprodukciju šuma na osnovu mišljenja Komisije za računovodstvene i revizorske standarde BiH.

5.5. Tražbine

5.5.1. Tražbine od prodaje

Od ukupnih tražbina najznačajnije su redovne tražbine po osnovu prodaje drvnih sortimenata koje sa 31.12.2006. godine iznose 16.393.818 KM.

Tražbine se priznaju u bilanci stanja na osnovu ispostavljenih faktura o izvršenoj prodaji drvnih sortimenata i izvršenim uslugama.

Revizijom procesa tražbina, utvrdili smo:

- Da Uprava Društva nema usvojene vlastite politike vezane za tražbine po osnovu prodaje drvnih sortimenata i pružanja usluga, kao ni uređen proces prijenosa na sumnjive i sporne tražbine, ispravke tražbina i otpisa i poduzimanja potrebnih mjera za naplatu, iako se radi o najznačajnijem pritjecanju ekonomske koristi u Društvo. U praksi se vodi načelna politika ispravke tražbina po utuženju kupca (po nalogu Direktora Društva), s tim da u 2006. godini to nije bio slučaj, jer utužena potraživanja iz 2004. godine su ispravljena tek u 2006. godini.

Redovne tražbine u financijskim izvješćima iskazane su u iznosu od 16.393.818 KM, za koja se očekuje da će biti naplaćena u periodu do 12 mjeseci, a na sumnjivim i spornim tražbinama nalazi se iznos od 8.625.470 KM. U navedenom iznosu redovnih tražbina ima čak 2.486.752 KM tražbina starijih od godinu dana, a da pritom nema procjene izvjesnosti naplate tražbina, a koja se treba vršiti na osnovu svih postojećih okolnosti koje mogu uticati na naplativost odnosno nemogućnost naplate.

Posljedica neuređenog procesa prijenosa na sumnjive i sporne tražbine, ispravke tražbina, otpisa kao i nepoduzimanje potrebnih mjera, može dovesti da se propuste rokovi utuženja čime tražbine postaju zastarjela i nepovratno izgubljena.

Pregled tražbina od prodaje:

Opis	2006. god.	2005. god.
Redovne tražbine	16.393.818	16.925.435
Sumnjive i sporne tražbine	8.625.470	2.842.603
Ispravka vrijednosti tražbina	(8.625.470)	(2.842.603)
Stanje 31.12.2006.	16.393.818	16.925.435

U financijskim izvješćima tražbine se iskazuju po umanjenju izvršenih ispravki koje u konkretnom slučaju iznose 8.625.470 KM, što znači da su stvarna potraživanja dosegla iznos od 25.019.288 KM. Navedene ispravke vrijednosti potraživanja povećale su troškove poslovanja u ranijim i tekućoj godini. Samo u 2006 godini povećani su troškovi poslovanja po ovom osnovu za 5.782.867 KM. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, vidljivo je da sporne tražbine najvećim dijelom potječu iz perioda 1998.-2000. godine. Potraživanja su utužena što smo utvrdili provedenom metodom uzorka, ali smanjenja ispravljenih potraživanja, odnosno naplate nije bilo tijekom revidirane godine, što se vidi i iz slijedećih podataka:

Promjene u ispravci vrijednosti tražbina tijekom 2006. godine su:

Opis	2006. god.	2005. god.
Stanje 01.01.2006 godine	2.842.603	1.007.366
Povećanje ispr. vrijednosti tražbina	5.782.867	1.835.237
Smanjenje ispr. tražbina uslijed naplate	0	0
Stanje 31.12.2006. godine	8.625.470	2.842.603

Povećanje ispravke vrijednosti tražbina u 2006. godini izvršeno je na osnovu Odluke Nadzornog odbora br.NO-35/2007 od 26.02.2007. godine, prema kojoj su tražbine od «Finvest Drvar» d.o.o. Drvar u iznosu od 4.872.879 KM i DIP »Kupres» d.o.o. Kupres u iznosu od 910.387 KM, knjižene na rashode tekuće 2006. godine. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrdili smo da se tražbine od «Finvest Drvar» odnose na neplaćene fakture iz 2003. godine a utuženje je izvršeno 16.12.2004. godine, dok su tražbine od DIP «Kupres» utužene 11.03.2004. godine, a odnose na neplaćene fakture iz 2002. i 2003. godine.

Starosna struktura tražbina sa 31.12.2006. godine je slijedeća:

Ročnost	Iznos u KM
od 0-30 dana	4.688.464
od 30 do 60 dana	2.417.075
od 60 do 364 dana	6.801.527
preko 364 dana	2.486.752
U K U P N O.	16.393.818

Revizijom je utvrđeno da Društvo u 2006. godini nije usuglašavalo tražbine putem pismenih konfirmacija sa kupcima, što znači da iskazane tražbine mogu odstupati od onih koje su iskazane u financijskim izvješćima.

5.5.2. Ostale tražbine

Revizijom ovih tražbina utvrdili smo:

- Na poziciji danih depozita i kaucija iskazan je iznos od 16.385 KM, a koji se odnosi na date pozajmice u 2002. godini i to: «National Holding» d.o.o (3.385 KM), Ured Župana (5.000 KM), Hrvatski Dom Kupres (3.000 KM) i Crveni Križ Bosansko Grahovo (5.000 KM). Timu za reviziju nije prezentirana relevantna dokumentacija zbog nemogućnosti pristupa dokumentaciji koja je zapečaćena od strane Financijske policije. Tražbine nisu utužene, niti je izvršena ispravka na teret rashoda poslovanja. Ne postoje dokazi o poduzetim aktivnostima za naplatu, a Uprava nema ni procjenu izvjesnosti naplate ovih tražbina.

Preporučujemo:

Da Uprava u cilju zaštite naplate tražbina usvoji vlastite politike i procedure kao i kontrolne postupke za ove poslovne procese, kako bi osigurala razumnu sigurnost da se poslovi i zadaci odvijaju u skladu sa postavljenim ciljem i uz najbolju korist za Društvo. Potrebno je da uredi ove procese, da ih implementira u proces rada i vrši nadzor nad primjenom istih (politika ispravke, otpisa i procjene tražbina sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima). Uvođenje pravila postupanja je obveza Uprave, pri čemu treba voditi računa o svim okolnostima koje mogu utjecati na mogući gubitak ove imovine.

Usvojiti Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama na način da se točno definira politika prijenosa na sumnjive i sporne tražbine, ispravke i otpisa sukladno računovodstvenim standardima, te pojačati kontrolu nad propisanim procedurama.

Za date pozajmice iz ranijih godina, poduzete mjere za njihovu naplatu, a gdje to nije moguće, zatražiti od organa upravljanja odgovarajuće odluke o knjigovodstvenom postupanju sa istima.

Potrebno je vršiti usuglašavanje knjigovodstvenih evidencija tražbina sa kupcima putem pismenih konfirmacija.

Za evidentirane redovne tražbine, a koje su starije od jedne godine, izvršiti potrebna knjigovodstvena evidentiranja.

5.6. Rashodi

Ukupni troškovi poslovanja u 2006 godini iznosili su 30.319.447 KM.

5.6.1. Troškovi radne snage

Po osnovu plaća i drugih primanja uposlenih isplaćeno je u prethodnoj i revidiranoj godini na ime:

Opis	2006. god.	2005. god.
Bruto plaća	7.399.795	6.716.789
Toplog obroka	769.019	749.110
Prijevoza na posao	140.695	114.311
Regres za godišnji odmor	275.800	216.000
Ostalih davanja	1.108.631	801.118
Ukupno	9.693.940	8.597.328

Ukupni troškovi uposlenih ukupno čine 31,97% ukupnih troškova, a isti su uređeni aktima Društva. Na ime bruto plaća uposlenim isplaćeno je 7.399.795 KM, dok je na ime naknada po osnovu rada (topli obrok, regres, prijevoz i ostale naknade) isplaćeno ukupno 2.294.145 KM. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po uposleniku iznosila je 744 KM.

Na dan 01.01.2006. godine u Društvu je bilo uposleno 451 djelatnika, a na dan 31.12.2006. godine bilo je uposleno 497 djelatnika. Planom poslovanja za 2006. godinu planirano je ukupno 491 uposlenika u stalnom radnom odnosu, s tim da u Planu nije dano obrazloženje za povećanjem broja uposlenika u 2006. godini.

Učešće sezonskih radnika na privremenim i povremenim poslovima je značajno, kao isplate u troškovima poslovanja Društva. Za ove pozicije ne postoji planska projekcija i detaljnija analiza Uprave o potrebnim sredstvima i uticaju na financijske izvješća.

Revizijom smo obuhvatili planske veličine plaća, poštivanje propisanih procedura kod isplate plaća, utvrđivanje vrijednosti boda i utvrdili slijedeće:

- Osnova za isplatu plaća u revidiranoj 2006. godini bio je Pravilnik o plaćama i ostalim primanjima zaposlenika donesen 19.02.2002. godine od strane Upravnog odbora Društva, u okviru koga je dat pregled radnih mjesta sa pripadajućim koeficijentom. Visinu osnovice za obračun plaće zaposlenika u iznosu od 140 KM, utvrdio je Direktor Odlukom od 03.04.2002. godine, kako je i predviđeno navedenim Pravilnikom. Osnovica za obračun plaće se od tada nije mijenjala.
- Revizijom obračuna i isplate plaća, utvrdili smo da je u 2006. godini ukupno isplaćeno 247.460 KM kolektivnih stimulacija i 359.653 KM individualnih stimulacija na osnovu Pravilnika o plaćama i ostalim primanjima zaposlenika. Navedenim Pravilnikom je utvrđeno da stimulatívni dio plaće zaposlenici mogu ostvariti na nivou organizacijskih jedinica i individualno. Prema članku 11. i 12. ovog Pravilnika, na nivou organizacijskih jedinica, stimulatívni dio plaće se utvrđuje na osnovu kriterija: ostvarenja fizičkog plana proizvodnje i ostvarenja financijskog plana i kreće se u rasponu od -20% do +20% od osnovne plaće zaposlenika. **Utvrdili smo da se kolektivne stimulacije nisu određivale na ovaj način, već je Direktor za svaki mjesec donosio Odluku o visini stimulatívnog dijela plaće po organizacijskim jedinicama bez obrazloženja danih procenata.** Pravilnikom je također utvrđeno da zaposlenici mogu individualno ostvariti stimulatívni dio plaće za iznadprosječne rezultate, a kreće se u rasponu od -20% do +20% od osnovne plaće zaposlenika. Isplate su vršene tako da je na evidenciji rada po organizacijskim jedinicama, iskazana visina individualne stimulacije, koju je ovjeravao

a time i odobrio Upravitelj Šumarije odnosno Direktor za Direkciju Društva. Za navedene isplate nisu donesena pojedinačna rješenja o visini stimulacije niti ima pisanog obrazloženja za date stimulacije kako bi se potvrdilo da riječ o stvarnom doprinosu uposlenih. Obračun stimulacije vršen je i za dane državnih blagdana.

5.6.2. Ostali troškovi i rashodi

Na ime ovih troškova i rashoda u 2006. godini je isplaćeno ukupno 20.625.507 KM.

Utvdili smo slijedeće:

- a) **Društvo je u 2006. godini na poziciji donacija iskazalo iznos od 23.198 KM. Isplate su vršene prema zamolbama fizičkih lica i ustanova, dok je za donacije trupaca i ogrjeva, Direktor Društva donosio odluke. Obzirom na zabranu donacija poduzećima i druge uvjete koje propisuje Zakon o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u FBiH, smatramo da navedene isplate nemaju zakonskog osnova i da se iste nisu mogle isplaćivati. Ovim su povećani troškovi poslovanja, umanjena dobit, a samim tim i porez na dobit.**
- b) Tijekom 2006. godine isplaćeno je na ime troškova privremenih i povremenih poslova ukupno 556.710 KM. Osnova za isplatu ovih troškova je Odluka o visini dnevne naknade za pomoćne radnike u šumarstvu angažiranih za obavljanje privremenih i povremenih poslova, prema kojoj dnevna naknada iznosi 20 KM. Pravilnik o radu nije precizirao privremene i povremene poslove za koje se može zaključiti ugovor a koji ne traju duže od 60 dana u toku kalendarske godine. Navedeni radnici nisu uposlenici Društva, a na izvršene isplate su obračunati i plaćeni pripadajući porezi.
- c) Naknade članovima Nadzornog odbora u 2006. godini su iznosile 11.360 KM (u iznos nisu uključeni pripadajući porezi). Isplate su vršene na osnovu Odluke o izmjenama Odluke o visini naknade za rad u tijelima upravljanja u poduzećima i ustanovama koje imenuje Vlada Hercegbosanske županije iz 2004. godine, prema kojoj naknada za rad u tijelima upravljanja iznosi do 200 KM mjesečno.
- d) Troškovi reprezentacije su iskazani u iznosu od 99.018 KM, **a Društvo nema uređenu visinu i način trošenja ovih sredstava što ukazuje na slabosti internih kontrola.**
- e) Na ime naknada za rad u komisijama isplaćeno je ukupno 28.920 KM (u iznos nisu uključeni pripadajući porezi). Ove naknade nisu regulirane Pravilnikom o radu, a isplaćene su najvećim dijelom stalnoj Komisiji za ustupanje radova na sječi i izvozu drvnih sortimenata, Komisiji za prodaju drvnih sortimenata na panju i Komisiji za ustupanje radova na izgradnji i sanaciji šumskih putova i izgradnji šumskih vlaka. Navedene isplate je odobrio Direktor Društva. Također navodimo isplatu Komisiji za predlaganje kandidata prijavljenih na natječaj za izbor i imenovanje u Nadzorni odbor Društva (sastavljenoj od vanjskih suradnika) u iznosu od 2.400 KM. Isplata je izvršena prema Zaključku Skupštine Društva br.01/S-803/2006 od 09.08.2006. godine. **Ističemo da isplate ovim komisijama nemaju uporišta obzirom da većina izvršenih poslova predstavlja poslove koji su predviđeni postojećom sistematizacijom radnih mjesta i samim tim imaju karakter redovnih poslova, koji se obavljaju tijekom radnog vremena.**
- f) **Troškovi goriva i maziva za vozila su iskazani u iznosu od 636.272 KM. Uvidom u prezentiranu dokumentaciju, utvrđeno je da ne postoji adekvatna kontrola o potrošnji goriva po prijedenoj kilometraži po automobilu jer nisu utvrđeni normativi potrošnje po vozilu. Također je utvrđeno da ne postoje zaduženja vozila po osobama koja ih koriste, iako Društvo raspolaže sa značajnim brojem vozila. Nije donesen Pravilnik o korištenju službenih vozila, a radi se o značajnim troškovima koji nisu uređeni.**
- g) Na poziciji usluga konzaltinga iskazan je iznos od 34.224 KM. Na ovoj poziciji pronašli smo isplatu Šumarskom fakultetu u Sarajevu u iznosu od 8.200 KM (sa PDV-om) prema Ugovoru br.01/1-01-4/06 od 23.01.2006. godine. Predmet ugovora je naučno-stručna suradnja iz oblasti ekonomike i organizacije šumarstva za 2006. godinu. Ugovorom je utvrđena dinamika plaćanja, koja nije ispoštovana, a cjelokupni ugovoreni iznos je plaćen sedam dana nakon

potpisivanja Ugovora. Navedena faktura nije ovjerena ni likvidirana od strane odgovornih lica, niti nam je prezentiran dokaz o izvršenju posla od strane Šumarskog fakulteta u Sarajevu.

Preporučujemo:

Potrebno je dosljedno primjenjivati Pravilnik o plaćama i ostalim primanjima zaposlenika u dijelu obračuna stimulacija koje će se zasnivati na ostvarenju fizičkog plana proizvodnje i financijskog plana te iznadprosječnim rezultatima uposlenih. Također, izvršiti softversku izmjenu obračuna, tako da se stimulacija ne obračunava na dane državnih blagdana.

Potrebno je osigurati dosljednu primjenu Zakona o donacijama poduzeća u javnom vlasništvu ili pod javnom kontrolom u FBiH.

Pravilnikom o radu precizirati privremene i povremene poslove za koje se može zaključiti ugovor, a koji ne traju duže od 60 dana u tijeku kalendarske godine.

Donijeti akt kojim će se regulirati visina i način korištenja sredstava reprezentacije a u cilju racionalizacije i kontrole navedenih troškova.

Preispitati naknade komisijama pogotovo u slučajevima kada su poslovi djelokruga rada komisija predviđeni sistematizacijom radnih mjesta i obavljaju se tijekom radnog vremena. U slučaju rada izvan radnog vremena postupiti sukladno propisima koji reguliraju prekovremeni rad.

Donijeti normative kako bi se u potpunosti pratila potrošnja goriva po vozilu i izvršiti zaduženje uposlenih za vozila koja koriste.

Urediti i ojačati sustav interne kontrole u dijelu odobravanja i likvidacije dokumentacije za realizaciju financijskih transakcija.

5.7. Usuglašenost javnih nabavki sa propisima

Cilj revizije ovog procesa bio je uvjeriti se da li je Uprava u postupcima nabavke postigla najefikasniji način korištenja javnih sredstava s obzirom na svrhu i predmet javnih nabavki kao i da li su provedeni svi postupci i procedure predviđeni Zakonom o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine. Također, cilj nam je bio ocijeniti da li su poduzete sve potrebne mjere kako bi se osigurala pravična i aktivna konkurencija, jednak tretman, nediskriminacija i transparentnost između svih učesnika u procesu javne nabavke.

Društvo u 2006. godine nije donijelo interni akt koji regulira proces izbora najpovoljnijeg ponuđača, kao ni Plan nabavki za 2006. godinu. Direktor nije donosio Odluku o pokretanju nabavki niti su određivani vrijednosni razredi koji bi opredijelili postupak dodjele ugovora sukladno članku 6. Zakona o javnim nabavkama (otvoreni, konkurentski, pregovarački, direktni sporazum).

Metodom uzorka pregledali smo poštivanje procedura izvršenih nabavki kod slijedećih ugovora: nabavka vozila; terenskih motornih vozila; uredskog materijala, pribora i opreme; goriva; nabavka namještaja; usluge sječe, izrade i izvoza drvnih sortimenata, izrada slučajnih užitaka, sanacija požarišta i izvođenje šumsko uzgojnih radova (za ožujak i kolovoz 2006. godine); izrada šumskih prometnica, vlaka i drugih objekata.

U 2006. godini realizirane su nabavke po Obavijesti o nabavci objavljenoj u „Službenom glasniku broj 53/05“ od 08.08.2005. godine. **Rok za dostavu ponuda je bio kraći od propisanog Zakonom (21 dan umjesto 28 dana). Za navedene nabavke nije bila pripremljena tenderska dokumentacija. U**

Obavijesti o nabavci nisu bili objavljeni kriteriji, koji ustanovljuju minimalne uvjete za kvalifikaciju kandidata ili ponuđača odnosno informacije za vršenje takve procjene a što se zahtijeva članom 11. Naputci o primjeni Zakona o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine. Nisu nam prezentirani zapisnici o procjeni ponuda, kojim bi se potvrdilo da je izvršen postupak procjene sukladno članku 35. Zakona o javnim nabavkama BiH. U ugovorima nije naznačena vrijednost ugovora.

Na osnovu pregleda pojedinih nabavki po lotovima ističemo slijedeće nedostatke:

- u slučaju nabavke motornih vozila tipa „Lada“, u Obavijesti o nabavi navedena je marka vozila. Potpisana su 2 ugovora za koje ne možemo potvrditi osnovanost zaključivanja jer u prezentiranim dokumentima nigdje nije naveden broj vozila koji se nabavlja kao ni vrijednost ugovora;
- kod nabavke goriva su zaključeni ugovori sa svim prijavljenim ponuđačima (4 ponuđača);
- kod provedenog postupka odabira najpovoljnije ponude u svezi nabave namještaja za opremanje zgrade Direkcije kriteriji nisu bili procentualno određeni, proveden je konkurentski postupak a ne pregovarački kako je to navedeno u odluci o imenovanju Povjerenstva za javnu nabavu. U sačinjenom Zapisniku nije izvršeno bodovanje ponuđača kako bi se potvrdilo da je izvršen odabir najpovoljnijeg ponuđača;
- u slučaju provedbe procedure nabave kod izrade šumskih prometnica, vlaka i drugih objekata u tenderskoj dokumentaciji nije dana tehnička specifikacija količine radova, tako da Povjerenstvo prilikom procjene nije imalo temelj (vrijednost ponude) za bodovanje pa su bodovane samo jedinične cijene;
- u slučaju nabavke 3 vozila marke „Škoda“ ne možemo potvrditi postupak odabira najpovoljnijeg ponuđača jer nam nije prezentirana relevantna dokumentacija;
- kod ustupanja radova na sječi, izradi i izvozu drvnih sortimenata nema Odluke o pokretanju javne nabavke, nije tražena garancija za ponude. Nema zapisnika o otvaranju ponuda, a u Zapisniku o završenom javnom natječaju nema obrazloženja za prijedlog najpovoljnijeg ponuđača, niti je naznačen broj pristiglih ponuda. U najvećem broju slučajeva pristizale su samo po jedna ponuda za jedan lot, koje su izabrane za najpovoljnije, što dovodi u pitanje princip ekonomičnosti i konkurencije.

Posebno ističemo da nije provedena procedura izbora za ugovaranje osiguranja zaposlenika i vozila, a na snazi je bio ugovor potpisan u 2004. godini.

Obavijesti o dodjeli ugovora nisu objavljivane u „Službenom glasniku BiH“. Revizijom je utvrđeno da Društvo u 2006. godini nije podnosilo Izvještaje o nabavkama Agenciji za javne nabavke, a kako je predviđeno članom 41. Zakona o javnim nabavkama.

Preporučujemo:

Obzirom na neuređenost procesa izbora najpovoljnijeg ponuđača i nepoštivanja Zakona o javnim nabavkama BiH, ukazujemo Upravi da posebnu pažnju posveti primjeni važećih propisa vezanih za izbor i realizaciju ugovora, te da dosljedno prati dinamiku i zakonitost izvršenja svih aktivnosti procesa nabave u cilju postizanja ekonomičnosti u interesu Društva. Ojačati sustav internih kontrola donošenjem internih akata i procedura i vršiti stalnu kontrolu nad provođenjem.

5.8. Stalna sredstva

U financijskim izvješćima na dan 31.12.2006. godine, Društvo je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 29.530.794 KM. Društvo u svojim poslovnim knjigama ne iskazuje vrijednost šuma i višegodišnjih zasada.

Najveću stavku dugotrajne imovine čine građevinski objekti sadašnje vrijednosti 28,4 miliona KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tijekom revidirane godine su:

Opis	Izdaci za software	Građevinski objekti	Transportna sredstva	Računala, telefoni, uredski namještaj i ostala oprema	Ukupno
Nabavna vrijednost					
Stanje 01.01.2006.g	100.038	43.265.245	2.690.764	1.357.126	47.413.173
Povećanje tijekom godine		718.624	218.009	297.351	1.233.985
Smanjenje tijekom godine	4.786			8.481	13.267
Stanje 31.12.2006.god	95.252	43.983.869	2.908.773	1.645.996	48.633.891
Akumulirana amortizacija					
Stanje 01.01.2006		13.662.295	2.203.815	819.393	16.685.503
Amortizacija za 2006.	58.833	1.942.698	261.676	155.859	2.419.066
Otuđenja, rashodovanja, smanjenja				1.472	1.472
Stanje 31.12.2006.god	58.833	15.604.993	2.465.491	973.780	19.103.097
Neto knjigovodstvena vrijednost					
Stanje 31.12.2006.god	36.419	28.378.876	443.282	672.216	29.530.794
Stanje 31.12.2005.god	100.038	29.602.950	486.949	537.732	30.727.669

Dugoročna razgraničenja iznose 1.240.801 KM, a dugoročni krediti dati uposlenim 287.772 KM.

Obračun amortizacije stalnih sredstava vršen je linearnom metodom pojedinačno za svako stalno sredstvo uz primjenu amortizacionih stopa iz ranije Nomenklature stalnih sredstava.

Amortizacija za 2006. godinu iznosi 2.378.534 KM, od čega se na amortizaciju proizvodnje odnosi 2.124.428 KM, a na amortizaciju administracije 254.106 KM. Razgraničenje troškova amortizacije vrši se prema namjeni stalnih sredstava odnosno da li je sredstvo angažirano u proizvodnji ili za potrebe administrativnog osoblja. Prema obrazloženju u očitovanju razlika iskazane amortizacije u financijskim izvješćima u odnosu na amortizaciju u navedenom pregledu u iznosu od 40.532 KM se odnosi na amortizaciju software-a, koja je knjižena na naknadno utvrđene rashode.

Tijekom revidirane 2006. godine izvršeno je povećanje vrijednosti stalnih sredstava u iznosu od 1.233.985 KM, od čega se najveći dio odnosi na izgradnju cesta u iznosu od 550.737 KM.

Revizijom je utvrđeno:

- Da Društvo nije donijelo Odluku o određivanju vijeka trajanja stalnih sredstava, stopa amortizacije i razvrstavanju sredstava u sitan inventar, a što se zahtijeva Međunarodnim računovodstvenim standardom 16.
- Da je u okviru stalnih sredstava na poziciji ostalih dugoročnih razgraničenja evidentiran iznos od 75.686 KM a odnosi se na razgraničenu kamatu po dugoročnim kreditima. Obračunata ukupna kamata priznata je kao sredstvo u aktivi Društva, a da pri tom ne ispunjava osnovno pravilo kod priznavanja sredstava da se od istog očekuje priliv budućih ekonomskih koristi, što se zahtijeva Kodeksom računovodstvenih načela (tačka 118 i 119). Za isti iznos priznate

su obveze po osnovu kamata na datum izvješćivanja, a da iste nisu dospjele, što ima za posljedicu precjenjivanje obveza. Obveza za kamatu se iskazuje na datum bilance samo za dospjelu kamatu u tom periodu. Zbog navedenog, knjigovodstvene transakcije dugoročnih kredita sa datumom izvješćivanja su precijenjene za iznos kamata u iznosu od 75.686 KM i uvećana aktiva kao protustavka za isti iznos. Na dugoročnim kreditima treba da bude iskazan samo iznos kredita, a troškovi pozajmljivanja kada dospiju na grupi konta 67 i obveze za dospjele kamate na grupi konta 52, koje su za to predviđena prema Priručniku za konverziju.

- Dugoročna razgraničenja za doprinose iz plaća, doprinose na plaće i kamate u finansijskim izvješćima iznose 1.165.115 KM, a odnose se na obveze (za obračunate doprinose na manju osnovicu u odnosu na stvarno isplaćene neto plaće) u periodu od 01.01.1998.-31.12.1999. godine. Knjigovodstveno evidentiranje je izvršeno u 2000. godini na osnovu Zapisnika Porezne uprave o vršenoj kontroli ispravnosti obračuna i uplate navedenih poreza i doprinosa. Navedene obveze su bile evidentirane na poziciji kratkoročnih vremenskih razgraničenja, a preknjiženje na dugoročna je izvršeno u 2001. godini. Ovakvim knjigovodstvenim evidentiranjem, povećana je aktiva Društva, a u istom iznosu su priznate dugoročne obveze. Sukladno odredbama Zakona o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje (»Službene novine FBiH« br.25/06), Društvo je izvršilo prijave svojih dugovanja kod Županijskog mirovinskog Zavoda (469.891 KM) i kod Županijskog Zavoda za zapošljavanje (58.740 KM). Utvrdili smo da nije izvršena prijava duga po osnovu zdravstvenog osiguranja u iznosu od 352.425 KM, a ove obveze su i dalje iskazane u poslovnim knjigama Društva. Prema članku 12. navedenog Zakona i članku 88. stav 2. Zakona o zdravstvenom osiguranju, navedene obveze su zastarjele jer naplata doprinosa zastarijeva za 5 godina ne računajući do kraja godinu u kojoj je dospjela obveza plaćanja. Do okončanja revizije, nisu potpisani Sporazumi o izmirenju duga po osnovu obveza za mirovinsko osiguranje i osiguranje od neuposlenosti.
- Elaborat o popisu sa 31.12.2006. godine je sačinjen i usvojen od strane Nadzornog odbora 03.04.2007. godine nakon predaje finansijskih izvješća. Tim za reviziju je utvrdio da u Elaboratu Centralne popisne komisije ne postoji komparativni tabelarni pregled knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom, tako da se ne može vidjeti sa kolikom imovinom Društvo raspolaže, da je u posjedu Društva i da se ista koristi za poslovanje. **Centralna popisna komisija nije izvršila popis obveza i tražbina sa 31.12.2006. godine.** Dat je prijedlog za rashod osnovnih sredstava i otpis drvnih sortimenata po zapisnicima inventurnih komisija. Prema Zaključku Nadzornog odbora, Povjerenstvo za prodaju je u 2007. godini raspisalo Javni natječaj o prodaji osnovnih sredstava putem prikupljanja pismenih ponuda. Na osnovu prezentirane dokumentacije popisne Komisije, uočili smo da se u Šumariji Livno nalaze stalna sredstva (2 vozila), koja su u ranijem periodu otpisana iz knjigovodstvenih evidencija, a nakon toga nisu poduzete nikakve aktivnosti za prodaju ili uništenje istih.

Preporučujemo:

Donijeti Odluku o visini stopa amortizacije koja će odražavati vijek korištenja stalnog sredstva.

Uprava Društva je dužna shodno zakonskim propisima zaštititi imovinu Društva, a da bi to mogla raditi neophodno je inventarisanje iste i sravnjenje sa iskazanim stanjem u knjigovodstvenim evidencijama, čime se zapravo potvrđuje da navedenom imovinom Društvo raspolaže, da je koristi i da od iste očekuje koristi u procijenjenom roku. Izvještavati na propisani način sa komparativnim pregledom u Elaboratu Centralne popisne komisije o usuglašenju.

Da se iz knjigovodstvenih evidencija eliminiraju razgraničenja po osnovu dugoročnih obveza po kamatama, čime će se postići pouzdanost i točnost finansijskih transakcija.

Da Uprava Društva postupi sukladno propisima i iskazane obveze za doprinose za zdravstveno osiguranje isknjiži iz knjigovodstvenih evidencija.

Poduzeti aktivnosti vezane za ranije rashodovana stalna sredstva.

5.9. Obveze i razgraničenja

Struktura obveza je slijedeća:

	2006.god.	2005.god.
Dugoročni krediti	392.975	908.781
Odloženi prihodi po osnovu donacija	172.818	19.588
Dugoročno razgraničeni troškovi	1.213.219	1.211.834
Kratkoročni krediti	257.880	-
Obveze prema dobavljačima	1.132.324	1.815.269
Obveze prema zaposlenim	413.784	369.477
Obveze za porez	-	149.526
Obveze po osnovu zajed.ulaganja	933.785	393.785
Ostale kratkoročne obveze	891.708	1.729.808
Obveze za PDV	53.325	-
UKUPNO:	5.461.818	6.598.068

Obveze u 2006. godini su u odnosu na 2005. godinu manje za 17,2%. Najveći porast obveza u odnosu na prethodnu godinu je na kratkoročnim kreditima i obvezama po osnovu zajedničkih ulaganja (za 237%).

Obveze koje su evidentirane kao dugoročni krediti se odnose na obveze kako slijedi:

Davalac kredita	Iznos kredita 31.12.2006.god.	Razdoblje otplate	Kamatna stopa	Status kredita
Investicijska banka FBiH	650.855	2001-2010	7,73%	u otplati

Obveze po osnovu primljenih kredita evidentirane su na osnovu odgovarajuće dokumentacije (Odluke, Ugovori, odobrenja, rokovi otplate) i predstavljaju obveze koje su nastale u periodu prije poslovne 2006. godine.

- Dugoročni kredit od Investicijske banke Federacije BiH je odobren prema okvirnom Ugovoru za financiranje nabavke opreme prema specifikaciji iz priloga Ugovora. Kredit iz sredstava IDA je odobren krajnjem korisniku po kriterijima određenim Sporazumom o zajmu i Komisionim ugovorom a u cilju rehabilitacije kapaciteta državnih šumskih poduzeća. Ugovor br. SU-182-07-2415-V/M zaključen je 09.05.2001. godine na okvirni iznos od 834.612,08 DEM i 54.204,78 USD. Kredit se vraća u periodu od 8 godina, uključujući jednu godinu perioda odgode, s tim da prva rata glavnice dospijeva 01.05.2002. godine uz LIBOR za DEM +3% na godišnjem nivou i to na ostatak duga. Kamata i glavnica dospijevaju isti dan i plaćaju se polugodišnje i to 01.05. i 01.11. svake godine.

Sklopljen je Anex br.1 Ugovora o kreditu, prema kojem se kredit odobren za financiranje opreme, mijenja na ukupan iznos od 495.630,23 EUR-a prema priloženoj specifikaciji opreme. Prema ovom Aneksu, korisnik će plaćati kamatu u visini od 7,73% na godišnjem nivou i to na ostatak duga.

Dana 19.07.2002. godine sklopljeni su: Anex br. 1 Ugovora o kreditu br.SU-182-24-2327-V/02, prema kojem je kredit odobren za financiranje nabavke opreme u iznosu od 249.131 EUR-a i Anex br.1 Ugovora o kreditu br. SU-183-08-2326-V/02 za financiranje opreme u iznosu od 29.917 EUR-a. Sve odredbe Ugovora o kreditu su ostale na snazi.

Servisiranje prispjelih obaveza po osnovu ovog kredita se vrši uredno.

Sa Investicijskom bankom Federacije BiH nije vršeno knjigovodstveno usuglašavanje ostatka duga dugoročnog kredita po glavnici, redovnoj i zateznoj kamati sa stanjem na dan 31.12.2006. godine.

Sa 31.12.2006.godine je izvršen prijenos dospjele obveze dugoročnog kredita na tekuće obveze (kratkoročne kredite) u ukupnom iznosu od 257.880 KM, čime su obveze pravilno klasificirane na one koje dospijevaju unutar jedne obračunske godine i one čije je dospijeće duže od jedne godine. Od

navedenog iznosa se na obveze za glavnicu odnosi 202.018 KM, a na obveze za kamatu 55.862 KM. Obveze za kamatu su istovremeno evidentirane i na poziciji dugoročnih razgraničenja, a o pravilnosti iskazanih finansijskih transakcija pojašnjenje je dano u točki 5.8.

Odloženi prihodi po osnovu donacija iskazani su u iznosu od 172.818 KM. U 2006. godini je izvršeno povećanje u iznosu od 155.755 KM, a odnosi se na donaciju stalnih sredstava od Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Dugoročno razgraničeni doprinosi iz plaća, na plaće i razgraničenja za kamate na dan 31.12.2006. godine su iskazani u iznosu od 1.165.115 KM. Navedeni iznos se odnosi na razgraničene troškove po Rješenju Porezne uprave za doprinose iz plaća, doprinose na plaće i kamate na iste iz 1998. i 1999. godine. O ovim finansijskim transakcijama pojašnjenje je dano u točki 5.8.

Obveze prema dobavljačima su iskazane u iznosu od 1.132.324 KM. Na kraju poslovne 2006. godine nije vršeno usuglašavanje obveza putem konfirmacija iskazanih obveza sa dobavljačima.

U 2006. godini izvršen je otpis dobavljača sa dugovnim saldonom u ukupnom iznosu od 25.774 KM bez Odluke organa upravljanja. Navedeni iznos je otpisan iz knjigovodstvenih evidencija na osnovu Odluke direktora Društva br. 01/1-25/07 od 15.02.2007. godine, kojom je utvrđeno da se zbog zastarjelosti obveza, koje su nastale u razdoblju od 1998.-2003. godine, iste isknjiže iz bilance stanja. Za navedeni iznos ne postoji odgovarajuća dokumentacija, koja bi bila osnova za stvaranje obveza, a plaćanje dobavljačima je već izvršeno. **Rashodovani iznos od 25.774 KM je u 2006. godini evidentiran na poziciji naknadno utvrđenih troškova iz ranijih godina, nije utužen niti je za isti iznos uvećana poreska osnovica u Poreznom bilancu, što je smanjilo plaćanje obveze poreza na dobit.**

Starosna struktura obveza sa 31.12.2006. godine je slijedeća:

Ročnost	Iznos u KM
od 0 do 30 dana	446.432
od 30 do 60 dana	164.339
od 60 do 364 dana	84.711
preko 364 dana	436.842
UKUPNO:	1.132.324

Obveze za bruto plaće zaposlenim na dan 31.12.2006. godine su iskazane u iznosu od 623.396 KM i odnose se na obračunate, a neisplaćene obveze za prosinac 2006. godine. Ove obveze su izmirene početkom 2007. godine.

Obveze po osnovu zajedničkih ulaganja sa 31.12.2006. godine iznose 933.785 KM. Ove obveze su povećane u 2006. godini za iznos od 700.000 KM, a na osnovu Odluke Skupštine Društva br.01/1-S-109/2006 od 16.03.2006. godine, prema kojoj je utvrđeno da se neto dobit za 2005. godinu raspoređuje za dividendu vlasnika kapitala u iznosu od 700.000 KM i za reinvestiranje u iznosu od 266.110 KM. Prema izjavi odgovorne osobe, postojala je greška u Odluci tako da dobit nije reinvestirana već je preknjižena na akumuliranu dobit.

Tijekom 2006. godine, Vladi Hercegbosanske županije kao osnivaču je doznačeno 160.000 KM Uplata je izvršena prema nalogu Direktora bez odgovarajuće Odluke o uplati sredstava.

Obveze za porez na dobit su iskazane u finansijskim izvješćima u iznosu od 180.167 KM. Navedena obveza je izmirena 28.02.2007. godine.

Obveze za šumski doprinos su iskazane u iznosu od 197.790 KM. Ove obveze su utvrđene člankom 68. Zakona o šumama Hercegbosanske županije («Narodne novine Hercegbosanske županije»

br.4/98), prema kojem obveze za šumski doprinos plaćaju pravne osobe i građani koji vrše prodaju proizvoda iskorištavanja (drvne sortimente) u visini od 4% od prodane vrijednosti tehničke oblovine. Sredstva se uplaćuju na poseban račun Županije u roku od 15 dana od dana fakturiranja i koriste se za financiranje izgradnje komunalne infrastrukture na području općina. Društvo je u 2006. godini plaćalo ove doprinose po stopi od 2% od visine prihoda. Naime, federalnim Zakon o šumama, propisano je da se iz Proračuna Županije, izdvaja prihod za razvoj nerazvijenih dijelova općine u visini 2% od ostvarenog prihoda, koje je županijsko šumsko gospodarsko društvo ostvarilo na području te općine. Navedeno ukazuje na neusklađenost županijskog Zakona o šumama sa federalnim Zakonom.

Preporučujemo:

Da se sa obračunskim periodom vrši knjigovodstveno usuglašavanje ostatka duga dugoročnog kredita po glavnici, redovnoj i zateznoj kamati sa Investicijskom bankom Federacije BiH. Također, potrebno je vršiti i usuglašavanje duga sa dobavljačima putem pismenih konfirmacija.

Dosljedno primjenjivati članak 62. Zakona o šumama («Službene novine FBiH» br. 20/02).

6. KOMENTAR

U ostavljenom roku Šumsko gospodarsko društvo "Hercegbosanske šume" d.o.o. Kupres se očitovalo aktom broj 01/1-1161/07 od 26.07.2007. godine na Nacrt Izvješća o reviziji financijskih izvješća za 2006. godinu.

Dana su određena obrazloženja i pojašnjenja vezano za neke nalaze date u Nacrtu Izvješća o reviziji.

Vezano za primjedbu na točku 5.1. da je Društvo izvršilo obvezu za proširenu reprodukciju još jednom ističemo da Društvo ima zakonsku obvezu uplate na propisane račune u procentu od 3% od ostvarenog prihoda, a što nije učinilo.

Također, navodimo, da je člankom 80. Zakona o šumama prestala primjena svih propisa iz oblasti šumarstva koji su se do dana stupanja na snagu ovog Zakona primjenjivali na teritoriji Federacije BiH.

U očitovanju je navedeno da su tijekom 2007. godine poduzete aktivnosti menadžmenta na naplati tražbina, što je bitno utjecalo na smanjenje salda nenaplaćenih tražbina sa 31.12.2006. godine. Priložene su kartice 24 kupca sa značajnim saldima sa 31.12.2006. godine, koji su izvršili plaćanje obveza tijekom 2007. godine za isporučene drvne sortimente u 2006. godini.

Prihvaćena je preporuka da se Društvo obrati Komisiji za računovodstvene i revizorske standarde BiH vezano za tumačenje evidentiranja rezerviranja za prostu reprodukciju šuma.

Navedeno je da je u tijeku izrada svih potrebnih pravilnika i računovodstvenih politika, koje će se prilagoditi preporukama iz provedene revizije.

Ocjenjujemo pozitivnim poduzete aktivnosti jer će doprinijeti jačanju sustava internih kontrola i realnijem iskazivanju financijskih izvješća.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Društva, koje je bilo angažirano tijekom revizije na korektnoj i profesionalnoj suradnji.

Viši revizor:
Ismeta Junuzović

Tim za reviziju:
Nedžad Redžep
Dijana Šutalo